

пошкодження рослин післядією гербіцидів, які були застосовані на попередниках;

– адаптація до змін клімату: стійкі до гербіцидів гібриди ріпаку краще витримують стресові умови і є перспективними для вирощування в різних регіонах України.

Більшість гібридів стійких до імідазолінонів у своїй назві мають індекс «КЛ», що походить від назви виробничої технології «Clear field». Якщо проаналізувати «Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні» за цим індексом у назві гібриду, можна скласти чітке розуміння структури ринку класичних та стійких до гербіцидів сортів та гібридів ріпаку (рис. 1).

Станом на 23 серпня 2024 р. в Україні дозволено до вирощування 403 сорти та гібриди озимого ріпаку, з яких 48 гібридів володіють стійкістю до гербіцидів. Ярий ріпак – менш поширений для вирощування в Україні. Серед 55 сортів і гібридів стійкістю до гербіцидів володіють 23 гібриди.

Створення гібридів ріпаку, стійких до дії гербіцидів, сприятиме зменшенню видового і кількісного складу бур'янів за використання гербіцидів, що дозволить зменшити конкуренцію між бур'янами і культурними рослинами, а це при-

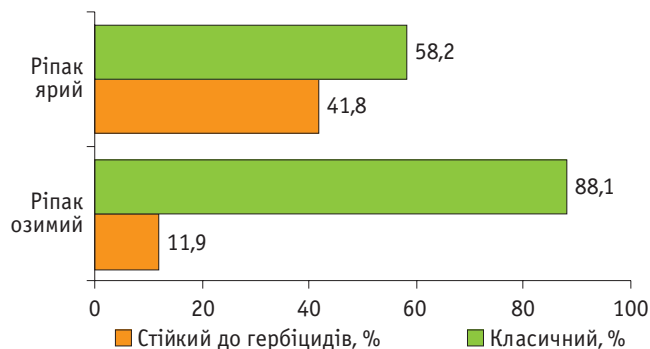

Рисунок 1. Порівняльна діаграма наявних сортів та гібридів ріпаку в «Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні»

веде до збільшення врожайності і покращення якості вирощеної продукції даної культури. Частка сортів ріпаку, стійких до гербіцидів, складає 15,5% від загальної кількості, а отже цей перспективний напрямок варто розвивати і створювати нові високоврожайні сорти та гібриди стійкі до гербіцидів.

Ключові слова: ріпак, сорти, гібриди, гербіциди, бур'яни, стійкість.

УДК 631.526.3:633.34

ПИЛИПЕНКО С. В.*, **КОВАЛИШИНА Г. М.**

Національний університет біоресурсів і природокористування України, вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, Україна

*email: s.pylypenko@nubip.edu.ua

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ СОРТІВ СОЇ РІЗНИХ ГРУП СТИГЛОСТІ ЗА МОРФОЛОГІЧНИМИ ІДЕНТИФІКАТОРАМИ ТА ПОКАЗНИКАМИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРИДАТНОСТІ

У світовому виробництві найбільшу площу серед зернобобових культур займає соя (118 млн. га), посідаючи четверте місце у світі після кукурудзи, пшениці та рису. Україні належить першість серед європейських країн за обсягами валового виробництва сої. Соя вирощують в усіх природно-кліматичних зонах України. Сприятливі для сої метеорологічні умови характеризуються річною нормою опадів у межах 500–600 мм, з яких на вегетаційний період має припадати 250–400 мм, а в найбільш критичний по вологозабезпеченості період «цвітіння – повний налив бобів» – 180–200 мм. Для планомірного збільшення врожайності культури необхідно дослідити та надати рекомендації щодо розкриття потенціалу продуктивності сортів вітчизняної та іноземної селекції, за різних кліматичних та господарсько-технічних умов вирощування. Звернути увагу на більш продуктивні, адаптовані до конкретних умов сорти і обґрунтувати рекомендації їх розміщення в умовах України, що забезпечить більш повну реалізацію потенційних можливостей генотипів і обумовить раціональне використання біокліматичного і ресурсного потенціалів.

Серед факторів, які визначають рівень врожайності сої, важливе місце займають способи сівби та

норми висіву насіння, які забезпечують рослинам оптимальну площу живлення і сприяють кращому росту, розвитку та формуванню високого урожаю насіння з одиниці площі. Удосконалення технологічних прийомів вирощування цієї культури потребує подальшого детального вивчення впливу кожного технологічного прийому на збільшення урожайності і поліпшення якості зерна.

Виявити сорти сої зі стабільно високим рівнем формування насінневої продуктивності; визначити рівень мінливості цінних господарських ознак у сортів сої різних груп стиглості.

У дослідженнях вивчали вітчизняні сорти сої: 'Сіверка', 'Арніка', 'Муза' (ННЦ «Інститут землеробства НААН»), 'Адамос', 'Александрит', 'Антрацит' (Білявська Л. Г.) та сорти іноземної селекції 'ЕС Композитор' та 'ЕС Візитор' (Євраліс Семанс (FR)). Досліди проводили в умовах ВП «Агрономічна дослідна станція» с. Пшеничне, Білоцерківський р-н, Київська область. Згідно «Методики визначення відповідності сортів сої культурної (*Glycine max* (L.) Merr.) критеріям відмінності, однорідності та стабільності» (2024 р.), ми провели аналіз досліджуваних сортів і отримали наступні результати за вказаними морфологічними ідентифікаційними

Таблиця 1

Морфологічні ознаки сортів сої різних груп стиглості

Морфологічні ознаки	Назва сорту							
	‘Сіверка’	‘Арніка’	‘Муза’	‘Адамос’	‘Александрит’	‘Антрацит’	‘ЕС Ментор’	‘ЕС Візітор’
Рослина								
тип росту	напівдетермінантний	напівдетермінантний	детермінантний	напівдетермінантний	напівдетермінантний	детермінантний	напівдетермінантний	напівдетермінантний
забарвлення опушення головного стебла	сіре	сіре	світло-коричневе	сіре	сіре	світло-коричневе	світло-коричневе	світло-коричневе
висота, см	88–95	75–80	67–80	92–105	66–71	80–100	68–78	73–97
висота кріплення нижнього бобу, см	11–14	10–12	11–13	14–16	10–12	12–14	12–16	11–14
Листок								
пухирчастість	помірна	помірна	сильна	слабка	слабка	помірна	слабка	помірна
форма бічного листочка	широкояйцеподібна	широкояйцеподібна	загострено-яйцеподібна	загострено-яйцеподібна	загострено-яйцеподібна	загострено-яйцеподібна	загострено-яйцеподібна	загострено-яйцеподібна
розмір бічного листочка	великий	середній	великий	середній	середній	середній	середній	великий
інтенсивність зеленого забарвлення	помірна	сильна	помірна	помірна	помірна	помірна	помірна	помірна
Квітка								
забарвлення	біле	біле	фіолетове	фіолетове	фіолетове	фіолетове	фіолетове	фіолетове
Біб								
інтенсивність коричневого забарвлення	світле	світле	помірно-коричневе	світле	світле	світле	світле	темно-коричневе

ознаками сорту до яких доданий дуже важливий показник господарської придатності «висота кріплення нижнього бобу» (таблиця 1).

Результати досліджень дозволяють стверджувати, що всі сорти в рамках дослідження,

відповідають заявленим морфологічним ознакам сорту, які заявлені при реєстрації даних сортів.

Ключові слова: соя, сорти, морфологічні ознаки, насіннева продуктивність.